

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพในการป้องกันโรคไข้หวัดนกของประชาชนจังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมโดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่ม การจัดเวทีชาวบ้าน กระบวนการมีส่วนร่วม และเครื่องมือแบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยได้ค้นคว้าจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงประเด็นและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งได้กำหนดแนวทางในการดำเนินการศึกษาตามขั้นตอน ดังนี้

ลักษณะของประชากร

ประชากรในการศึกษานี้ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีสำมะโนประชากรอยู่ใน อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ และเป็นเขตที่มีการระบาดของโรคไข้หวัดนกตามรายงานของสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งได้แก่ อำเภอเมือง สันกำแพง สารภี หางดง จอมทอง ดอยหล่อ แม่่วง สันป่าตอง สันทราย ดอยสะเก็ด และแมริม

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้คือประชาชน ที่อาศัยอยู่ในชุมชนหนาแน่น ที่อยู่ในกรรายงานการเฝ้าระวังโรคไข้หวัดนกของสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่ และเป็นพื้นที่ที่มีการตายของสัตว์จำนวนมาก คือ อำเภอสันป่าตอง โดยมีจำนวนทั้งหมด 132 หลังคาเรือน มีประชากร 511 คน ชาย 250 คน หญิง 262 คน

การสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือทั้งหมดที่ใช้ในการศึกษานี้ ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ค้นคว้าหาข้อมูลโรคไข้หวัดนกด้านความรู้ ด้านการดูแลสุขภาพตนเอง การหลีกเลี่ยง และการป้องกันโรค จากเอกสาร ตำรา แนวคิด และทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. สร้างแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ ผลัดแผ่นพับ เขียนบทสนทนา ในเทปบันทึกเสียง
3. ตรวจสอบความครบถ้วนและความถูกต้อง ของเนื้อหาของแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ ผลัดแผ่นพับ บทสนทนาในเทปบันทึกเสียง และทำการบันทึกเสียงในเทปบันทึกเสียง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยเชิงปฏิบัติแบบมีส่วนร่วมครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ 2 ส่วน คือ

1. สิ่งทดลอง (Intervention) ในการศึกษาหมายถึง การให้สุขศึกษา โดยใช้สิ่งที่ผู้ทำการศึกษาได้พัฒนาขึ้นเองได้แก่

1.1 แผ่นพับเกี่ยวกับไข้หวัดนก โดยเนื้อหาประกอบด้วย ความรู้ด้านโรค ด้านการป้องกันโรค และการดูแลสุขภาพตนเองด้วยการไม่ใช้ยา

1.2 เทปบันทึกเสียงเรื่องโรคไข้หวัดนก ในส่วนของเนื้อหาประกอบด้วย ความหมายไข้หวัดนก เชื้อโรค ระยะฟักตัว อาการ การป้องกัน และหลักเลี้ยงเมื่อเกิดโรครุนแรง

1.3 ตัวแปรการวิจัย
ตัวแปรต้น คือ ระดับการศึกษาของประชาชนในอำเภอสันป่าตอง
ตัวแปรตาม คือ ความรู้ เจตคติ และการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับโรคไข้หวัดนกของประชาชนอำเภอสันป่าตอง

2. ลักษณะของเครื่องมือในการเก็บรวบรวม เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ พฤติกรรมสุขภาพในการป้องกันโรคไข้หวัดนกของประชาชนอำเภอสันป่าตอง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยรวบรวมจากตำรา เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาปรับปรุงตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา

2.1 แบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 15 ข้อ
ตอนที่ 2 ความรู้ของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับโรคไข้หวัดนกของประชาชนอำเภอสันป่าตอง จำนวน 20 ข้อ เป็นคำถามที่มีลักษณะให้เลือกตอบเพียงข้อเดียว เกณฑ์การให้คะแนนมีดังนี้

ตอบถูกให้ 1 คะแนน

ตอบผิดให้ 0 คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยมีดังนี้

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่	0.67 – 1.00	หมายความว่า มีความรู้ดีมาก
คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่	0.04 – 0.66	หมายความว่า มีความรู้ปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่	0.00 – 0.33	หมายความว่า มีความรู้น้อย

ตอนที่ 3 เจตคติของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สารฆ่าแมลงของเกษตรกร จำนวน 16 ข้อ การให้คะแนนแต่ละข้อมีรายละเอียด ดังนี้

ระดับความคิดเห็น	คำถามด้านบวก(คะแนน)	คำถามด้านลบ(คะแนน)
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	1
เห็นด้วย	4	2
ไม่แน่ใจ	3	3
ไม่เห็นด้วย	2	4
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	5
การแปลความหมายของตอนที่ 3		
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	ข้อความสัมพันธ์ตรงกับความรู้สึกรู้สึกหรือความคิดเห็นของผู้ตอบมากที่สุด
เห็นด้วย	หมายถึง	ข้อความสัมพันธ์ตรงกับความรู้สึกรู้สึกหรือความคิดเห็นของผู้ตอบค่อนข้างมาก
ไม่แน่ใจ	หมายถึง	ข้อความสัมพันธ์ตรงกับความรู้สึกรู้สึกหรือความคิดเห็นของผู้ตอบปานกลาง
ไม่เห็นด้วย	หมายถึง	ข้อความสัมพันธ์ตรงกับความรู้สึกรู้สึกหรือความคิดเห็นของผู้ตอบน้อยหรือเพียงบางส่วน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	ข้อความไม่ตรงกับความคิดเห็นของผู้ตอบเลย

ตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับโรคไข้หวัดนกของประชาชน อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 14 ข้อ การให้คะแนนแต่ละข้อมีรายละเอียด ดังนี้

ระดับการปฏิบัติ	คำถามด้านบวก (คะแนน)	คำถามด้านลบ (คะแนน)
ประจำ/สม่ำเสมอ	5	1
บ่อย	4	2
บางครั้ง	3	3
นานๆครั้ง	2	4
ไม่เคยเลย	1	5

การแปลความหมายของตอนที่ 4

ประจำ/สม่ำเสมอ	หมายถึง	มีส่วนร่วมสม่ำเสมอ 6-7 ครั้งใน 1 สัปดาห์
บ่อย	หมายถึง	มีส่วนร่วม 4-5 ครั้งใน 1 สัปดาห์
บางครั้ง	หมายถึง	มีส่วนร่วม 2-3 ครั้งใน 1 สัปดาห์
นานๆ ครั้ง	หมายถึง	มีส่วนร่วมน้อย หรือ 1 ครั้งใน 1 สัปดาห์
ไม่เคย	หมายถึง	ไม่เคยมีส่วนร่วม

เกณฑ์การแปลความหมายของตอนที่ 3 และตอนที่ 4 ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยเลขคณิตตั้งแต่	4.51 – 1.00	ความหมายว่า	มากที่สุด
คะแนนเฉลี่ยเลขคณิตตั้งแต่	3.51 – 4.50	ความหมายว่า	มาก
คะแนนเฉลี่ยเลขคณิตตั้งแต่	2.51 – 3.50	ความหมายว่า	ปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยเลขคณิตตั้งแต่	1.51 – 2.50	ความหมายว่า	น้อย
คะแนนเฉลี่ยเลขคณิตตั้งแต่	0.00 – 1.50	ความหมายว่า	น้อยที่สุด

แบบสัมภาษณ์พฤติกรรมสุขภาพในการป้องกันโรคไข้หวัดนกในประชาชน

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. นำเครื่องมือแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์มาทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน แล้วนำเครื่องมือมาปรับปรุง แก้ไขตามคำแนะนำที่ได้รับ
2. นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะความเป็นอยู่คล้ายคลึงกันที่ตำบลบ้านไร่ อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา จำนวน 30 คน เพื่อทดสอบความเข้าใจต่อข้อความ ความชัดเจนของภาษา และระยะเวลาในการตอบแบบสอบถาม แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้านความรู้โดยใช้สูตรของคูเดอร์ริชาร์ดสัน เท่ากับ 0.82 และหาความเชื่อมั่นด้านเจตคติและการปฏิบัติโดยใช้สูตรหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แอลฟา (Co-efficient Alfa) ของคอนบร็อค (Conbrach) ได้เท่ากับ 0.79 และ 0.85 ตามลำดับ

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลระหว่าง ตุลาคม 2548 – กันยายน 2549

1. ประสานงานกับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเพื่อให้ที่ประชุมทราบเกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูล
2. ประสานงานกับสำนักงานสาธารณสุขอำเภอสันป่าตอง เพื่อเข้าชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษากับผู้นำชุมชน
3. ประชุมผู้นำชุมชน ได้แก่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประธานกลุ่มต่างๆ อาสาสมัครประจำหมู่บ้าน หัวหน้าสถานีอนามัย องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น
4. เลือกหมู่บ้านตัวอย่างเพื่อการศึกษาโดยใช้กระบวนการแบบมีส่วนร่วม โดยการใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์
5. ดำเนินการทดสอบความรู้เดิมโดยการให้ตอบแบบสอบถามและแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็นกลุ่มๆ เพื่อระดมสมองหารูปแบบการป้องกันโรคไข้หวัดนก
6. เมื่อได้รูปแบบแนวทางการป้องกันโรคไข้หวัดนกโดยชุมชนมีส่วนร่วม นำไปสู่การปฏิบัติตามรูปแบบ
7. ให้สิ่งทดลอง คือ การให้สุศึกษา โดยการจัดนิทรรศการเสียงตามสาย แผ่นพับเรื่องโรคไข้หวัดนก ซึ่งให้ความรู้ด้านโรค ด้านการดูแลสุขภาพ การป้องกันโรค และการหลีกเลี่ยงโรคระบาดแก่ประชาชน หมู่ 5 ตำบลบ้านแจ้ง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ซึ่งดำเนินการโดยผู้วิจัย ผู้ร่วมผู้วิจัย อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน หัวหน้าสถานีอนามัย ผู้ใหญ่บ้าน ตัวแทนองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สำหรับเสียงตามสายผู้วิจัยได้ทำหนังสือถึงผู้ใหญ่บ้าน เพื่อขอความร่วมมือให้เปิดเสียงตามสายทุกวัน วันละ 2 ครั้ง เป็นเวลา 3 เดือน
8. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลหลังการให้สุศึกษาโดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ หลังจากการให้สุศึกษา 3 เดือน ทุกคนในทุกหลังคาเรือนละ 1 คนสำหรับผู้ที่อ่านหนังสือได้ และใช้แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ในกรณีที่กลุ่มตัวอย่างอ่านหนังสือไม่ได้
9. นำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างแต่ละคนไปวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วยค่าแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ
2. ด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ วิเคราะห์ด้วยค่าแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าร้อยละ
3. สถิติวิเคราะห์ (Analytical Statistics) การวิเคราะห์เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่าง การศึกษากับความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ นำมาวิเคราะห์การหาค่า ไคสแควร์ (Chi-Square test) ที่นัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

